

Educația online

Autor: Ioan-Aurel Pop

Data: 06.08.2020

Mă gândeam în aceste luni lungi de pandemie, cât de importantă este comunicarea oficialităților cu publicul și cât de ușor se pot insinua, pe un fond de oarecare stângăcie a dialogului, știrile false. O temă predispusă unor astfel de știri este – în afară de sănătate – educația (școala). Aparent, școala nu este indispensabilă atunci când viața ne este în pericol. Copleșiți, unii ar putea lăsa garda jos, socotind că doar viața primează. Dar există oare viață civilizată și demnă, trăită în comunitate, fără educație? Educație organizată se face în lume de mii de ani, iar viața noastră a ajuns la nivelul de-acum prin educație. De când cu pandemia, însă, ne cam bâlbâim și în privința educației și nu este chiar de mirare. Miza este școala online, care li se pare acum multora o soluție miraculoasă, salvatoare, unică. Lăsăm deoparte faptul că este, pentru mulți, și aducătoare de profit material.

A apărut ideea că, în pandemie și în afara ei, școala este și va fi digitală. Sună ca și cum am pretinde că până recent am făcut școală nefirească, cu abecedare prăfuite ca Ion Creangă și cu dascăli demodați ca „Domnul Trandafir”, evocat de Mihail Sadoveanu. Lăsăm, unii dintre noi, impresia că normalitatea nu este școala față în față, ci școala online. Școala online, la o privire atentă, este doar o soluție de avarie, provizorie, până la depășirea situației. Este drept că această experiență neașteptată ne-a învățat și multe lucruri bune, pe care le vom folosi în viitor. Ce poate să fie mai emoționant decât să poți invita prin Skype un cosmonaut la o lecție de astronomie sau un protagonist al evenimentelor din 1989 la o lecție de istorie? Ce poate să fie mai util decât să ai prezent la lecție un elev care, temporar, este ținut la pat și nu poate să se afle fizic în sala de clasă? Însă școala generalizată online nu poate să fie decât temporară, iar aspectul temporar trebuie relevat mereu; nu se cuvine să creăm o psihoză din care să reiasă că această criză va însemna de-acum normalitatea. A sugera sau a spune direct că școala online sau „hibridă” va fi permanentă de-acum încolo și că această soluție este foarte bună înseamnă a semăna vânt. Este ca și cum am vrea să convingem lumea că mâncarea-surogat este mai sănătoasă decât hrana naturală. Școala online este alternativa impusă și necesară în acest moment. Am făcut școală în afara școlii din martie 2020 încoace și am constatat ușor ineficiența ei. Dovada cea mai palpabilă este faptul că materia „predată” în acele luni păcătoase nu a devenit materie de examen nicăieri, în nicio împrejurare. Guvernul a făcut bine prevăzând trei „scenarii”, dar deopotrivă guvernul și noi trebuie să tindem spre aplicarea soluției firești.

Planurile-cadru, modificate în vremea stării de alertă, creează îngrijorări. Era nevoie de o structură specială a materiilor pentru cât va ține pandemia. Dacă trebuie redus numărul de ore și chiar de discipline școlare, atunci să procedăm în consecință, dar să fie pentru un timp limitat și să spunem răspicat acest lucru. În ansamblu însă, după trecerea crizei, ariile curriculare clasice și materiile verificate trebuie să rămână stabile și complete. Există o tendință de reducere a materiilor umaniste și de modificare a structurii disciplinelor sociale. Din cele patru mari arii curriculare de la gimnaziu, se prevede ca aria curriculară „Societate și civism” să aibă cel mai mic număr de ore afectate, sunt tendințe de scoatere, din nou, a limbii latine, de micșorare a numărului de ore afectat predării limbii și literaturii române, istoriei, materiilor vocaționale. Iar

austeritatea prezisă nu se oprește aici. Asaltul venit din partea unor sectoare ale societății civile – nu din partea profesorilor – de introducere/ inventare de noi materii dovedește o neînțelegere a mecanismului școlii. Cu cât sunt mai multe materii, cu atât școala este mai ineficientă. Nimeni nu poate să spună, la modul serios, că școala trebuie să ofere doar cunoștințe teoretice. Competențele pentru viața practică sunt absolut necesare. De două milenii se știe că „noi nu învățăm pentru școală, ci pentru viață” (*Non scholae, sed vitae discimus*), dar școala generală nu poate specializa pe nimeni în diferite meserii. Evident, școlile profesionale, filiera tehnologică de la liceu etc. fac acest lucru, dar pentru un segment redus de elevi. Poate că acest segment ar trebui lărgit. Competențe în viața practică înseamnă, însă, și a vorbi corect românește, și a cunoaște curentele culturale care au traversat istoria omenirii, și a conversa în limbi străine, și a plasa corect pe hartă lanțul Carpaților sau al Anzilor, și a recunoaște o biserică gotică și a nu o confunda cu una bizantină, și a ști din ce limbă (limbi) vin numele științifice ale plantelor și animalelor etc.

Problemele școlii românești nu constau atât în numărul excesiv de mare de ore pe săptămână, în condițiile în care părinții sunt tot mai ocupați cu serviciul și nu mai sunt dispuși să le lege copiii lor cheia de gât. O problemă reală este, însă, supraîncărcarea programelor școlare. Această carență nu se rezolvă prin introducerea de discipline noi, precum educația sanitară, sexuală, financiar-bancară, de protecția mediului, de nutriție sănătoasă, de circulație de drumurile publice, de voluntariat etc., cu câte o oră pe săptămână. Asemenea propuneri vin, însă, adesea, chiar de la tribuna Parlamentului, iar când se modifică Legea Educației cu asemenea scopuri, nu se mai poate face mare lucru. Toate aceste „educații” sunt absolut necesare în lumea actuală, dar ele se pot face foarte bine, după asanarea programelor, prin transformarea lor conținuturi ale materiilor existente. Unele astfel de teme se leagă de Biologie, altele de Istorie, altele de Științe sociale sau de Dirigenție etc. Ideea că Istoria, Geografia, Latina etc. sunt inutile, fiindcă ar încălca cu „balast” memoria, este păguboasă și primejdioasă pe termen lung.

Obiectivul special al Istoriei este dobândirea de către elevi a simțului timpului. Geografia ajută la dobândirea simțului spațiului. Carența în aceste domenii – mai ales în ceea ce privește perceperea timpului – este mondială, dar noi nu trebuie să urmăm acest trend prin care se fabrică uneori zombi. Distrugerea simbolurilor culturale, respingerea capodoperelor și personalităților, de la Cristofor Columb la Cervantes și de la Voltaire la Harriet Beecher Stowe și Margaret Mitchell, în mișcările anarhiste și neomarxiste recente, vin nu doar din simț de dreptate socială prost înțeles, ci și din ignoranță crasă, din necunoașterea valorilor morale și culturale ale diferitelor epoci și comunități istorice. Nu mai pomenesc că Istoria, ca și Limba și literatura română etc., este o materie identitară românească. Nu mai insist asupra acestui lucru, fiindcă identitatea națională se șterge azi în mod programatic și, din păcate, ștergerea aceasta se face, în mare parte, prin școală. Ce altceva s-ar putea înțelege din faptul că numele de „Istoria României” sau „Istoria românilor” este complet eliminat din programe și manuale (la clasele a VIII-a și a XII-a, unde ar fi normal să apară acest nume)? Chiar dacă se face istorie integrată mai peste tot în lume, deocamdată, în Statele Unite, Franța, Polonia sau Italia, se mai studiază oficial Istoria SUA, a Franței, a Poloniei și, respectiv, a Italiei (italienilor). Regretatul academician Solomon Marcus, matematician, a arătat ce legătură strânsă este între latină și computer. Latina disciplinează mintea, ne proiectează în universalitate, prin latinitatea prezentă în aproape

întreaga lume, pe toate continentele. Latina este și o cheie pentru învățarea altor limbi, mai ales că circa 60% din cuvintele limbii engleze sunt de origine latină.

Firește că îi pregătim pe elevi pentru viață, dar viața nu înseamnă doar cariere și calcule exacte, doar investiții și întreprinzători, doar servicii și mall-uri, ci și concerte, statui, monumente, muzee, opere literare, festivaluri de folclor sau de jazz, spectacole de operă, tradiții ale popoarelor, adică înseamnă cultură și civilizație în ansamblu. Iubirea valorilor spirituale ale omenirii nu poate să conducă decât la deschidere spre bine. Ca să dobândim de mici această deschidere, școala trebuie să fie generoasă, să ne învețe să înțelegem zestrea noastră ca popor între popoare. Nu are nimeni, evident, o soluție miraculoasă în acest moment, dar ștergerea memoriei colective și a identității naționale nu poate conduce spre bine, spre valori, spre virtuți și spre speranțe, ci spre manipulare și spre „somnul rațiunii”. Educația presupune muncă stăruitoare – foarte rar se vorbește la noi de muncă! – pentru că învățarea nu se face de la sine. Iar la școală nu învățăm numai ceea ce ne place, ci ceea ce este necesar pentru viață. Am văzut recent o glumă care susține că „excesul de lectură poate duce la apariția propriilor opinii”. Tristă glumă!

Ni se mai spune că vom trăi veșnic cu această pandemie, că vor urma valuri după valuri, în toamnă, în primăvară, că vaccinurile nu vor face mare lucru etc. Oare de unde știu „analiztii” aceste lucruri, presărate în public cu discreție sau cu semeție? Vrem ca toți elevii să aibă până la toamnă tablete proprii, fără să ne gândim în câte locuri este posibil acest lucru, unde avem acces la internet și unde nu, câți părinți își permit să-i supravegheze permanent, acasă, pe micuți... Decât aceste vise, nu ar fi mai bine să vedem în câte locuri putem face școală clasică și cum? Sunt sate, în munți, pe dealuri și pe văi, unde avem clădiri școlare aproape goale, cu elevi puțini și unde, dacă vom ști să-i cointeresăm pe dascălii pensionați, am putea face minuni de comuniune, respectând toate regulile distanțării, ale purtării măștii, ale igienei chiar. Iar pentru viitor, nu avem decât să creștem interesul pentru școală al părinților, să introducem peste tot internetul, să procurăm tablete și să fim pregătiți pentru alte încercări. Aflu că 40% din elevii de la țară nu au abilități digitale și adaug că mai avem sate nu doar fără internet, ci și fără electricitate. Remedierea acestor lipsuri nu este simplă și nu se face instantaneu, dar se poate face. Și nu prin materii școlare noi, ci prin programe extrașcolare de inițiere în folosirea tehnicilor digitale, prin introducerea peste tot a facilităților moderne.

Altminteri, pentru oameni, școala trebuie să fie umană, iar pentru roboți, robotizată. Există scenarii ale literaturii de anticipație care păreau de-a dreptul fantastice și care, unele, s-au adevărit. Dacă oamenii vor deveni cândva roboți sau dacă roboții vor domina lumea umană, cu oameni transformați în sclavi, în mecanisme fără voință, educația – câtă va mai fi – se va face, probabil, în chip integral, cu aparate artificiale. Până atunci – în perspectiva tristă că va exista acest „atunci” – avem datoria să luptăm pentru firescul vieții, pentru dascăli și elevi față în față, pentru esența umană, așa cum ni le-au lăsat pe toate „părinții din părinți”.